

NAPLÓM

Részletek

I V A N T A B A K O V I C

1913. október 9.

Szörnyű egy nap, takarítás, ordítózás és pofozkodás. Dorka reggel a porrongy miatt panaszkodott Katicára.

Bevezető. Felkeltünk. Minden oldalról rendetlenség vett körül bennünket, ezért nagytakarítás, nagymosás következett. Délben anya ebéd közben alaposan összeszidta Maricát. Apa felkelt az asztaltól. Délután Đurica nem jött el. Megint takarítás. Kiglancoltam a klotyót. Lola és Marica a fürdőszobában veszekedett. Anya összeszidta Maricát. A kora esti, némileg nyugodtabb hangulatot csak a cselédség ordítózása törte meg. Később megint feszültté vált a hangulat, mert a cselédek még anya dühös hívására sem jöttek fel, s ez veszekedéshez vezetett. A vacsora nyugodtan telt el. Utána lefeküdtem, elaludtam, és azt álmodtam, hogy bementem Sátornyi természetrajzi kabinetjébe, és megnéztem, hogy mi van ott.

1913. október 10.

Reggel hétkor keltem. Reggeli után, fél nyolckor, iskolába indultam, csöngetésig néhány barátommal beszélgettem. A vegyterembe mentem. Jól telt az óra. A második óránk történelem volt, az is rendben múlt el. A harmadik órán, algebrán, sokat izgultam, de teljesen feleslegesen. Negyedik óra – természetrajz. Semmi olyasmi nem történt, amit érdemes volna feljegyezni. De az utolsó órán, gimnasztikán, történt valami. Szabó Sándor és Pichler nagyban boksolt, amikor belépett Koca Géza, a tornatanár. Gyors léptekkel Szabóhoz ment, és marhának meg huligánnak nevezte. Erre Szabó felemelte azt a nagy tökfjét, amely „tele van tudással”, és azt mondta: Nem vagyok huligán! Erre

Koca annyira megharagudott, hogy még egyszer lemarházza és lehuligánozza. Erről az egészről nekem az a véleményem, hogy Szabónak semmi esetre sem kellett volna ilyen szemtelenül feleselnie a tanárral, nemcsak azért, mert ő mégiscsak tanára, hanem azért sem, mert ő az idősebb, és jogában állt összezidni a diákot, ugyanis ez már a csöngetés után történt. Később elmentünk a líceumkertbe, és egymás fülét húzgáltuk. Egymás fejét is majdnem kicsupálták egyesek. Az ebédnél és délután, a hittanon semmi fontos nem történt, kivéve amikor ebéd után a verandán csoportosan figyeltük anya gúnyolódó mosolyát, amikor Dersa Lilike Serbliből, Zubor Andorának, a mi drága lakónknak a rokona megitatott az éjjeliedényből egy öt éves kisfiút. A délután hátralévő részét tanulással töltöttem, mert azt hittem, hogy másnap felelni fogok, s logikus is tartani az ilyesmitől, mert a zsidók holnap, az ünnep második napján nem jönnek iskolába. A vacsora is szépen, rendben múlt el. Lefeküdtem, és az ágyban még olvastam egy kicsit, aztán elaludtam, és azt álmodtam, hogy kirándulásra mentem, de hogy hova, azt nem tudom.

Egy gramm kinin. Karácsonykor megbetegedtem, torokgyulladásom volt, az orvos kinint írt fel, minden este hétkor kell bevennem. Délután anya nem volt itthon, én meg nem tudtam, hogy fél gramm is elég lenne, ezért pontosan hétkor egy egész gramm kinint bevettem. Azután amikor hazaért, anya megkérdezte, hogy bevettem-e a kinint. Azt feleltem: Az egész grammot, hétkor. – Az egész grammot? – Igen, az egész grammot. – Te számár, hát hogy képzeled?! Egy egész gramm, hát az rengeteg! Még kininmérgezést kapsz a végén. – Hát nem tudtam, mennyit kell bevennem.

Most nyolc óra van, Kinin bácsi pedig dolgozni kezdett bennem, sétálni indult a fejem és a hasam között, a halántékomhoz ólálkodott, ütlegelni kezdett. Később megunhatta az egészszet, mert mesterségét a fejemben ide-oda futkározva olyan ügyesen végezte, hogy az egész fejem beleremegett. Aztán kedélyesen veregetni kezdte a dobhártyámat, bumm, bumm, bumm, bumm. De ez sem tetszett neki. Egy fűrészelt vett elő, és dühösen fűrészelni kezdett, tú-tú-tú. Amikor pedig már végképp elfűrészelte az idegeimet, még a hajam növekedésébe is beleszólt. Nőtt a hajam, zúgott a fejem. Idegesen figyeltem a homlokom, és egyszer csak azt vettem észre, hogy a fejem egyre nagyobbra dagad, a testem pedig rohamosan zsugorodik. Hatalmasra duzzadt a fejem, és egy idő után olyan érzés fogott el, mintha a fejem egy hatalmas börtön volna. A kezem görcsbe rándult, összevissza rángatózzott. Sötét gondolatok kavartak a fejemben. Saját magammal beszélgettem. Később meg már a kezemmel. Megkérdeztem, mit akarok, azt felelte: Semmit, semmit! Aztán már láttam, hogy pofozták egymást, a falra ugráltak, és különféle geometriai ábrákat rajzoltak. Majd elhomályosult a kép, mintha rám estek volna, és olyanok voltak, mintha kockák lennének, aztán ezek körül a mágikus kockák körül mintha anyát láttam volna apával és a testvéreimmel együtt, akik a kockákkal

játszottak, és nagyon jelentéktelennek tűnt az egész. Egyre aggasztóbban nőtt, dagadt a fejem. Két jéghideg görcs termett a homlokomon. A bőröm sem maradt a megszokott, hanem inkább egy rinocéroszéra emlékeztetett. Nem hallottam tisztán a hangomat. Mintha két Énem lett volna. A belső Énem zúgott, fütyült, és kiabált. Mit csináljak, hova menjek, mit mondjak? Megőrülök! Kétségbeesetten dobáltam magamat. Megőrülök reggelig. Vízet kérek, fáj a torkom, fáj a fejem, zúg a fülem . . . Mit csináljak? Számoljak? Számolni kezdtem: egy, kettő, három, négy, öt, hat . . . Hagyjanak békén! Bedugult orr. Konyakot, vizet. Nem kell, tele van a fejem vízzel és konyakkal, örülten szédülök. Zúg, sípol a fülem. Azután jobban lettem. Erőtlenül, meggyötörten feküdtem az ágyban. Másnap alig álltam a lábamon, fáradtan csak dülöngéltem ide-oda. Mindent homályosan láttam, mintha álmokképek suhantak volna el előttem.

1913. október 13.

Szerencsétlen nap. Reggel későn keltem, már negyed kilenc volt. Gyorsan felöltöztem, és elmentem az iskolába. Franciaórán írásbeli dolgotat írtunk. Carlo Gerez feladott egy kétsoros feladatot, amikor hirtelen betoppant az igazgató. Gerez mélyeket hajlongott, és a katedrához vezette, majd a tanítás művészetébe is beavatta. Félórányit dadogott franciául. Az igazgató meguntta ezt, és megkérdezte az egyik fiútól, hogy mit mondott a professzor. Gerez nagyon zavarban volt, izzadt, verejtékezett, elkékült és bevörösödött. A fiú nem válaszolt. Gerez rimánkodó pillantást vetett az osztályra, mire az egyik diák felállt, és megismételte, hogy mit mondott a professzor. Gerez megkönnyebbült. A második és harmadik óránk szabad rajzolás volt. Negyedik óra algebra, az ötödik pedig geometria. Hittanra mentem, és ott nagyon jól éreztem magam. Aztán meg gimnasztikára mentem, ahol egész idő alatt méricsgéltek bennünket. Én 165 centi magas vagyok, a karvastagságom kinyújtva 21, összehúzva pedig 22,5 centiméter, a mellkasméretem belélegzéskor 77,5, kilélegzéskor 66 centiméter. Már fél hat volt, amikor gimnasztika után hazaértem. És tessék még akkor holnapra is készülni. Németből holnap biztos felelni fogok, történelemből – talán, franciából – talán. Már az egész délután elmúlt, de nem tudok tanulni holnapra.

1913. XII. 16.

Hétkor keltem, felöltöztem és reggeliztem. Fél nyolc után elmentem az iskolába. Az első óránk természetrajz volt. A második – vegytan, a harmadik algebra. Polontaj felolvasta a konferencia eredményeit.

„Ha sivár a szíved, ültess el a szerelem rózsáinak magjaként. Ám ez nem mindig sikerül.” (I. T.)

1914. március 3.

Az életrajzom. Osztálytársaim jellemrajza. Az én padomban, az elsőben Vég József ül, középtermetű, de azt is mondhatnánk, hogy alacsony, előkelően öltözködik, sűrű begombolt öltönyt hord; az ujjá gyűrött, meztelen és vékony csukló kilátszanak. A feje inkább nagy mint kicsi, gesztenyebarna haja, kétségbeesett arckifejezése van, zavartan beszél, utánzási mániában szenved, amint meglát nálam valamilyen ceruzát vagy törlőgumit, máris rohan ugyanolyan venni. Egy szerencsétlen fickó, akit mindig mások befolyásolnak. Minden úgy lóg rajta, mint tehénen a gatyá. Ha zavarban van, felhúzza a szemöldökét, akár egy csimpánz. A lábai olyan vastagok, mint az én derekam. Nem is tudja, mi a pénz. Sem a nadrágján, sem az ingén nincsenek gombok. Elöttem ül, és időnként meleg gázokat ereget az orrom alá. Folyton az ujjait nyalogatja, és rája az alsó ajkát. Rövid nadrágjából iksz-lábai kilátszanak.

Tudós Béla a legjobb barátom. Mindent megosztottunk egymás között, a boldogságban, bajban, ünneplésben, fájdalomban és mindenben. Egy zsidó ül mellette. Zsidó vágású orra van, az alsó ajka feszes és kövér, az arca tele van kiütésekkel és mitesszerekkel. Nincs vallása, ateista, azt képzei magáról, hogy ő Napóleon, a gyomra pedig úgy felfújódott a gázoktól, akár egy lufi. Lerajzoltam egyszer Schönberget, mint valami gázgyárost, ahogy felrobban az osztályunkban. Majdnem felpofozott érte. Lustán vonszolja magát. Ha nincs pénze, könyveket árul. Egyetlen nemes gondolata sincs, amelyik egy kis világgosságot gyújtana sötét lelkében.

Szép szőke fiú, szép kék szemekkel, enyhén horgas orral, kicsi és vöröslő ajkakkal. Az iskolával szemben lakik egy kislány, szép alakja, szép haja, szép orra, szép szája van. Ebbe a kislányba szerelmes. Költő, szobrász és színész. Elolvasta egyszer valahol, hogy mit jelent az, ha valakinek magas homloka van. Neki nem volt magas homloka, ezért kicsupált néhány hajszálat a fejről, és most már magas homloka van. Romantikus, az osztály Don Juanja, a legszebbeket és a legelegánsabbakat is lepipálja. Az arca a gorillára emlékeztet. Az egyik tízperces szünetben Salamon Béla összeveszett valakivel. Jelenteni akarta az igazgatónak, én meg felálltam, és megmutattam neki a

kijáratot, erre odajött hozzám, és az arcomba vágott. Elájultam, vérzett az orrom. Amikor magamhoz tértem, fogcsikorgatva vártam, hogy hazamehessek, hogy felelősségre vonjam ezt a szemtelent. Az egész testem remegett. Elálltam az újtát az ajtóban, és lekevertem neki egy hatalmas pofont. Az orrom azonban lapos maradt. De mindegy. Attól még mindig szép vagyok. De ezt nem én mondom ám! Ahogy hazafelé siettem, elhaladtam két nő mellett, és az egyik azt mondta: Nézd csak, milyen szép fiú! Tehát nem vagyok nagyon ronda, habár ferde az orrom. Ha, ha, ha! Te számár, te minden beképzelnél beképzeltőbb vagy! Amíg nem tudja ezt, addig ártatlan az ember, de ha már tudja, az egészen más.

1914. VI. 29.

Befejeztem az ötödik osztályt. Itt a nagy szünidő. Édes és keserű emlékek fűznek az elmúlt évekhez. Itt voltam először szerelmes, itt törték el az orrom, itt ért a legnagyobb kiábrándulás. Itt születtek a legfantasztikusabb és a legromantikusabb gondolataim. Itt fogantak az elkeseredett és nagyravágyó álmaim. Így esténként, amikor kikapcsolják az áramot, felébrednek bennem az álmok; sorban felvonulnak előttem ezeknek az éveknek az eseményei. Látom magamat, ahogy elkeseredetten megyek haza, mert kaptam egy intőt.

1914. VII. 29.

Velence. Nehéz időkét élek. Szerbia és Magyarország között tombol a háború. Jaj nekünk, hogy ilyen időkben születtünk! Eszembe jutott most, hogy itt vagyunk a háború küszöbén, nem lehetne-e ezeket a régi ágyúkat egy olyan szerkezettel felcserélni, amelyik a hő sugárzásának hatására képes volna mindent elpusztítani. – Szégyen, hogy ilyen istentelen gondolatok egyáltalán az eszembe jutottak! Butaság.

1914. október

Sok-sok kedves és szomorú érzéssel volt tele a lelkem. Gyakran érzem úgy, hogy mindjárt megőrülök, azután meg nagyon gyakran dühöngök, majd sokszor a boldogságban lubickolok, s aztán megint elkeseredetten bölgök. Tényleg nem tudom, mi van velem. Semmire sem tudom elszánni magam, tanulni sem tudok, semmilyen komolyabb munkába sem tudok belekezdni. Lehet, hogy szerelmes vagyok. Nem is csoda, hiszen akár az egész világba is bele tudnék szeretni.

1914. november

Szerelem nélkül nem élet az élet, s szerelem nélkül én nem élhetek. Ha egy nőt látok, aki visszanéz rám, s ráadásul még szép is, minden esélyem megvan rá, hogy pillanatokon belül szerelmes legyek.

1914. november 14.

Mintha minden ellenem fordult volna. Előbb csak egy, majd egy újabb csorba esett büszkeségemen. Megaláztak, gúnyolódtak rajtam, bánkódom. Hétfőn matematikából feleltem. Semmit sem tudtam, kiröhögtek. Kedden természetrajzból nem volt elégedett velem a professzor. Szerda, francia – kiröhögtek. Csütörtök, rajz, elégedetlen a professzor. Már kezdek kétségbe esni, mi lesz velem. Már bánom, hogy reálgimnáziumba megyek tovább, lehet, hogy jobb lenne egy inasiskola. Itt az ember mindig csak elkeseredik.

1914. november

Gyakran élethűen, nagyon élethűen jelennek meg előttem a dolgok és a tárgyak, olyannyira, hogy akár le is tudnám festeni őket. Egy érdekes álom: a legutóbbi osztálygyűlés előtt nagyon rettegtem, mert biztos voltam benne, hogy franciából és történelemből intőt kapok. Érthető is, hogy egész nap ezen rágódtam, de azt álmodtam, hogy elmentem az iskolába, fellapoztam a naplót, és egészen addig lapoztam, míg a saját nevemhez nem értem. Ott pedig csak annyi állt: Tabaković Ivan, intő franciából. Hogyan lehetséges ez, hiszen történelemből is pocsékul álltam? Nem értem ezt. Másnap pedig, amikor kihirdették az eredményeket: Tabaković Ivan, intő franciából.

1914. XII. 8.

Börtönben eltöltött nyolc óra. Bátyámmal Velencében töltöttem a szünidőt. Nem is számítottunk rá, hogy ilyen gondtalanul telnek majd a napjaink, amíg egyik nap ki nem tört az I. világháború. Az utolsó hajóval sikerült eljutnunk Triesztig. Ott engedélyt kaptunk, hogy Zágrábig folytassuk utunkat, Zágrábban a nagynénénknél szálltunk meg, és úgy terveztük, hogy néhány napig nála maradunk. A nagymama jelentett be engem. Már a harmadik napon betoppant hozzánk egy ravasz küllemű ember. Felőlünk érdeklődött. – Maguk a Tabaković testvérek? – Igen – válaszoltam, és leeresztettem az ecsetet, ugyanis épp

festettem. – És a bátyja hol van? – A kávéházban. Azt mondta, a rendőrség küldte, hogy átkutassa a poggyászsunkat. Én nyugodt lélekkel behoztam a holminkat. Kiszedtük a dolgainkat a bőröndből, a detektív viszont semmi gyanúsat sem talált. Akkor a festészetemről kezdett faggatózni. Elvett tőlem húsz vázlatot, a bátyámtól pedig egy halom lemezt. Időközben a bátyám is megérkezett. A nyomozó összecsomagolta a vázlataimat, a lemezeket és néhány matematikakönyvet. Azt mondta, kövessük a községházára, hogy ott ellenőrizzék a papírjainkat és a csomagjainkat. Mi nyugodtan követtük, a nagymamának is azt mondtuk, hogy ne izguljon, mindjárt visszajövünk. Megérkeztünk a rendőrségre. Egy szobába vezettek bennünket, kihallgattak, és mindent feljegyeztek. Felvezettek bennünket az emeletre, ahol egy szobába mentünk. Felhívtam a bátyám figyelmét a bilincsekre az ajtónál és a láncokra a falakon. Itt mindent kiszedtek a zsebeinkből, és papírba csomagolták. A detektív kiment. Ebéddel kínáltak bennünket, s ez már gyanús volt, megköszöntük. Később egy lány jött be, s akkor megértettem, hogy mi tulajdonképpen áldozatok vagyunk. Mi válaszoltunk, s istennek hála, akkor még nem is tudtuk, hogy foglyok vagyunk. Jött aztán egy börtönőr, aki kihallgatott minket. Védekeztünk, de hiába, elvezetett bennünket a folyosón. – Hova megyünk – kérdeztem. – A dutyiba – válaszolta. A folyosó nem volt üres, néhány jól öltözött ember állt ott, akik az ór szavai nyomán nevetni kezdtek. Egy ajtóhoz értünk. Az ór kinyitotta, majd még egy. Az első emeleten voltunk. Fémrudak a cella bal oldalán, a megvasalt ajtón pedig csak egy kis nyílás volt, melyen az ór időnként benézett. Bent – egy pad, mosdó és egy ballon. A sorsunk megpecsételődőtt. Lecsuktak bennünket, tehetetlenek voltunk. Szótlatlanul haladtunk az ór előtt, amíg hirtelen meg nem állt. Egy ajtó előtt álltunk meg. Az ór a zárba illesztette a kulcsot. Kattant a zár. Az ajtó kinyílt, majd újra becsukódott, mi pedig úgy álltunk ott, mintha eltemettek volna bennünket. Leírhatatlan az az érzés, amelyik akkor a hatalmába kerített. A küszöbön álltam. Erőt vett rajtam a bánat és a fáradtság, mintha egy évig betegeskedtem volna, mintha valaki kalapáccsal vágott volna fejbe. A padhoz léptem, és elgyötörten ültem le. Rajtunk kívül még két horvát volt itt. A fiatalabb azért került ide, mert azt mondta, hogy semmi hasznunk sem lesz abból, ha elfoglaljuk Belgrádot. Meghallotta ezt egy katona, és rögtön feljelentette a rendőrségen. Hat szuronyos rendőr vonult ki érte, és a községházára vezette, bezárták, már ötödik napja volt ott. Az idősebbet, aki elég tanult ember volt, azért csukták le, mert eljött meglátogatni a fiatalabbat. Mindketten kétségbe voltak esve. Együttérzéssel hallgattuk őket, és rövidesen össze is barátkoztunk velük. Én meg csak ültem, és hallgattam, mit mesélnek, és egyre inkább hatalmába kerített a rémület. Korábban mindig azt hangoztattam, hogy minden bűnözőt rács mögé kell dugni. Könnyű ezt mondani. Ezt az álláspontomat ott helyben megváltoztattam. Most így gondolom: egyetlen bűnözőt se zárj be, mint valami

állatot, bármekkora legyen is bűne, hanem ha ő megdobj téged kővel, dobd vissza kenyérrel, attól majd észbe kap, és jó útra tér. Nem sokra rá, hatalmába kerített a kétségbeesés. Soha nem voltam még annyira vallásos, mint akkor, percenként imádkoztam, és csak istenben bíztam, hogy kiszabadít onnan, és így is történt. Reményvesztve ültem le az ágyra, hogy rendezzem egy kicsit a gondolataimat, de ez nehezen ment. Azután megnyugodtam, kedves szüleimre gondoltam. Kis híján teljesen elveszett voltam. Átkoztam az egész világot. A nagymama jutott az eszembe, hogy milyen elkeseredett lehet. Attól féltem, hogy a szíve nem bírja majd ki. Kintről lépéseket hallottunk. Most értünk jönnek, gondoltam. Az ajtóhoz szaladtam. Tévedtem, az ór csak elhaladt az ajtónk előtt – gondolkoztam, megpróbáltam felfogni a helyzetünket. Elfogtak bennünket, s ha nem tudunk kiszabadulni, ittmaradunk. Úgy nézett ki a dolog, hogy minden szétesik, minden tönkremegy. Ilyen következtetés után újból felülkerekedett rajtam a kétségbeesés. Csikorgattam a fogaimat, azzal múltattam az időt. Hiába. A gondolataim minduntalan visszatértek ehhez a szörnyűséghez. Átkutattam a zsebeimet, hátha akad valamelyikben egy ceruza vagy legalább egy darabka grafit, de ezek a nyomorultak mindent elszedtek tőlem. Lassan múlik az idő, még csak három óra van. A horvátok aludtak. Én a tenyerembe tettem az arcom, sírtam. Arra gondoltam, milyen jó volna most szabadlábbon sétálgatni valahol. Bentről minden kétszer olyan szépnek tűnt, mint amilyenek kintről látszott. Az ablakhoz léptem, hogy valahogy kilessek rajta, de az ablakot bedesztkázták. A vakokra gondoltam, nekik sokkal jobb, mint nekem, ők nem látták azt a rengeteg isteni szépséget, amit én, s most is láthatnám, ha nem zártak volna be ide csak azért, mert szerb vagyok, de büszke voltam arra, hogy szerb vagyok. A börtönőr időnként elhaladt a cellánk előtt a kulcsokkal a kezében, s mindig abban reménykedtem, hogy értünk jön, de mindhiába. Teljesen levert voltam. Ott ültem egy helyben, és hallgattam, ahogy valahol, messze tőlünk, habot vernek . . . Ó, szabadság, most tudlak csak igazán becsülni! Lassan múlt az idő. Női sírás hallatszott a távolból. Egyszer csak hirtelen kinyílt az ajtó. Újabb kiábrándulás, vizet hozott az ór. Minden remény véget ér. A lépéseimet számolgatva ide-oda sétáltam, és közben gondolkoztam, a velencei és az itthoni börtönöket hasonlítottam össze. Csak abban különböztek, hogy Velencében nagyobbak az ablakok, és a szabadba néznek, ennyi az egész. Ami a kosztot illeti, arról jobb, ha nem is szólok. Délben kap az ember egy szeletke kenyeret meg zöldbabot, lencsét vagy valami hasonlót, s azt is, mintha a kutyának adnák, kanál nélkül. Ilyen gondolatok keringtek a fejemben. Megpróbáltam aludni, a kalapom a fejem alá tettem, letakartam a zsebkendőmmel, de csak nem jött álom a szememre. Éreztem, hogy ki fogunk szabadulni, s az előérzeteim engem még soha nem csaptak be, habár óvatos voltam. Nyolc óra tájban kinyílt az ajtó, s az ór a nevemet kiáltotta. A hirtelen jött örömkömben még arról is elfeledkeztünk, hogy a barátainktól elbúcsúz-

zunk. Hiába, minden ember egoista. Az ór a kapitányhoz vezetett, az meg, elég meglepő módon, udvariasan hallgatott ki. Felolvasta, hogy kémkedéssel gyanúsítottak bennünket, de mivel semmi gyanúsat nem találtak nálunk, szabadon bocsátanak. Hahotázva futottunk az utcán, az emberek megfordultak utánunk, de nem baj, csak nevessenek, csak nézzenek.

Háború van. Történelmi időket élünk, de nehezéket is egyben. Európa országai elkeseredett harcot vívnak egymással, egész Európa összefogott, hogy legyőzze a porosz militarizmust. Engem Velencében ért a háború híre. Velence utcáit jártam, de a háborús feszültséget itt is érezni lehetett. A Canale Grandéről eltűntek a szerelmespárok. A riadt hadköteles férfiak egyik konzulátustól a másikig rohantak. Eltűntek a vendégek is. A Lido kihalt, a magyar valuta pedig devalválódott. Különbőféle híreket hallottunk, Triesztben a felbőszült csőcselék betört a szerb konzulátusra, és megsemmisítette a berendezést, nem tudom, hány szerbet akasztottak fel. Mi is eljöttünk onnan, nehogy bajunk essen. Amikor Saša elment, hogy megérdeklődjé a dolgokat, már az utolsó hajó is elment. Szerencsénkre akkor érkezett egy hajó Konstantinápolyból, amelyik ma tíz órakor indult tovább Trieszt felé. A vendégekkel együtt gyorsan összehozogoltunk, gondolába szálltunk, és máris indultunk. Gyorsan a hajóhoz értünk. A Prága hatalmas hajó volt. Mondott valamit a gondolás, majd megjelent egy tiszti, és megkérdezte, hogy mik vagyunk, mert csak németek és magyarok mehetnek velük. Azt mondtuk, hogy magyarok vagyunk, felálltunk, felmentünk a hajóra, az pedig elindult. Sírva fakadtam, hogy ott kellett hagynom a gyönyörű Velencét. Gyönyörű utazás Triesztig. Csak németek voltak a hajón, s tőlük is csak kevésbé fontos híreket sikerült megtudnunk, nagyon keveset beszéltünk.

MIHÁJLOVITS Klára fordítása